

ואני תפילתי

להתחבר לעצמי • להתחבר לבוראי • שעה של חוויה

יוצא ע"י מכון "עוצמה של קשר" בראשות: הרב דוד אנפולסקי שליט"א • הרב יוסף חיים אלבוים שליט"א • בנשיאות הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

סיפור מהחיים

מעריב של שבועים קמ"ט

להתפלל אליך, מילה במילה, לא לזרוק את כל האור של יום כיפור לפח בעשר דקות. תעזור לי!

והנה נגמרת תפילת נעילה.. השופר תוקע. אני לוקח נשימה עמוקה, מכין את עצמי למרוץ... ופתאום, אני קולט תנועה ליד העמוד. לא בחור צעיר. פתאום יהודי תלמיד חכם מבוגר ורציני, ניגש לעמוד. התברר שהיה לו "חיוב", והוא ביקש לגשת למעריב.

תקשיב, אני לא אשכח את המעריב הזה בחיים. הוא לא מרח את הזמן, בכל זאת אנשים צמים, אבל הוא התפלל כמו בן אדם! מילה במילה. בנחת, בקול בהיר. הצלחתי לומר "אהבת עולם", הצלחתי לכוון ב"אמת ואמונה", הגעתי לשמונה עשרה ביחד עם החזן. בלי להרגיש שאני במרוץ נגד השעון. פשוט עמדתי שם ובכיתי מאושר. הרגשתי שהקדוש ברוך הוא פשוט הקשיב לזעקה שלי.

ואתה יודע מה תפס אותי באותו רגע? חשבתי, למה אנחנו רגילים לפנות להשם רק כשיש "עניינים גדולים": פרנסה, בריאות, שידוכים... ועל כל הדברים שבאמת שורפים לנו את הנשמה ביומיום - נפילות קטנות, תפילות חטופות, שגרה שדורסת אותנו - אנחנו אומרים: "נו, מה לעשות, ככה זה. זה הטבע". אנחנו משלימים עם זה... אבל האמת היא שאין שום "טבע". וכשאבא רואה שהבן שלו באמת לא מוותר על זה - הוא הופך עולמות בשבילו. גם אם זה אומר לשנות את כל חוקי הישיבה במוצאי הצום. וגם אין צורך לתת לו עצות...

מסתיים יום כיפור בישיבה. הרגע סיימנו נעילה. השאגה של ה' הוא האלוקים", תקיעת שופר, שיא הדבקות שיהודי יכול להגיע אליה בעולם הזה. הרגליים רועדות מעייפות אבל הלב בוער.

ואז, כמו תמיד... מתחיל הלחץ. הלחץ לגמור מעריב כ... כולם רעבים... אתה בטח מכיר את זה. האף של כולם כבר מתחיל להריח את הרוגעלאך והמיץ פטל שמחכים בחדר אוכל... וכך שנה אחרי שנה, אותו סיפור. עולה איזה בחור מורעב לעמוד, ופשוט טס. אבל טס ברמה שאין דברים כאלה. "והוא רחום יכפר עוון" במכונת ירייה, ברכות קריאת שמע נבלעות באוויר, ואתה עומד שם חסר אוניס. שנייה לפני כן היית במרום, בכית בדמעות שליש, הרגשת מלאך... ופתאום בום. זורקים אותך לקרקע. חושך בעיניים. הייתי מסיים את יום כיפור עם טעם מר של החמצה בפה. כמה שניסיתי להבין את הבחורים שמתים מרעב, לא הצלחתי להשלים עם זה. למה לבלוע את התפילה הראשונה של השנה החדשה? השנה אמרתי לעצמי: די. אני לא מוותר.

זה נשמע מצחיק, אבל ישבתי עוד לפני יום כיפור, שבועות קודם, ופשוט שפכתי דמעות להשם יתברך על הדבר הזה. לכאורה, מה הסיכוי? נגד כל הסיכויים בעולם! מדובר בישיבה של מאות בחורים צמים, כולם רצים לאכול, מי ישנה בשבילי סדרי בראשית? אבל אמרתי: ריבונו של עולם, אתה יודע כמה זה מפריע לי. אני בסך הכל רוצה

למען ידעו - לכוון אל התכלית

התורה מצווה אותנו: "בַּסֶּפֶת תִּשְׁבּוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאָזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֶּפֶת. לְמַעַן יֵדְעוּ דִרְתֵּיכֶם כִּי בַּסֶּפֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם".

אדם עלול לשהות בסוכה שבעת ימים תמימים, לאכול בה ולישון בה, ובכל זאת להחמיץ את המטרה שלשמה נצטוונו במצווה זו. כאשר לדעת הב"ח (אורח חיים, סימן תרכ"ה), מי שלא כיוון את טעם המצווה - כלל לא יצא ידי חובתו. (יסודו של הב"ח הוא שבכל מצווה שהתורה פירשה בה את טעמה, ידיעת הטעם והקנת הלב אליו הן חלק בלתי נפרד מגוף המצווה; כפי שמצינו בציצית שנאמר בה "למען תזכור", ובתפילין שנאמר בהן "למען תהיה תורת ה' בפיך", כך בדיוק בסוכה, שהתורה תלתה בה במפורש: "למען ידעו דורותיכם"). אך בדיעבד פסקו הפוסקים שגם אם לא כיוון יצא ידי חובה.

אולם כאמור מבלי להיכנס לחששות ההלכתיים, אם רוצים אנו לקבל את התועלת האמיתית מהחג - כדאי שנדע לאילו תובנות אמור חג הסוכות להוביל אותנו, ולאיזה מחשבות והתעוררות פנימית עלינו להגיע בעת הישיבה בצילא דמהימנותא, הלא אותן יעד לנו הבורא בדוקא כי זה מה שאמור לפעול בנו ולרומם אותנו לכל השנה כולה.

"כל אימת דעיילין תמן" - לברך על החסד

בתרגום יונתן בן עוזיאל בפסוקים אלו מודגש הדבר ביותר: בסוכות תשבו- עליכם לשבת ב"מטילא" (בצל הסוכה), ולהיות מברכים לבוראכם בכל פעם שאתם נכנסים לשם - "כל אימת דעיילין תמן" - למען ידעו וכו'.

כלומר, זוהי המטרה: שבכל פעם שאנו פוסעים ונכנסים אל תוך הסוכה, עלינו לעצור לרגע ולהתבונן בחסד העצום שהקדוש ברוך הוא משפיע עלינו. אך על איזה חסד בדיוק מדובר, ומה זה מלמדנו?

ענני כבוד או סוכות ממש?

כידוע, נחלקו התנאים במסכת סוכה (א"ע ב') מה היו אותן סוכות: רבי אליעזר אומר ענני כבוד היו - וכך תרגם אונקלוס: "בְּמִטְלָת עֲנָנִי" - ורבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם.

ממבט ראשון, הלב נוטה מיד אחר שיטת רבי אליעזר: ברור לכל בר-דעת מדוע יש לעשות זכר לענני כבוד, שהרי מדובר בנס שמיימי מופלא שליווה והקיף את כלל ישראל במדבר. אך אם מדובר בסוכות ממש, צריפים פשוטים מעצי המדבר - מה יש לעשות לזה זכר לדורות עולם? היכן הנס הגדול? עוברי דרכים שחונים במדבר נוטלים עצים ובונים לעצמם מחסה מפני השמש; מה המאורע הגדול שדורש זיכרון נצחי בכל שנה ושנה?

זאת ועוד, התורה אינה אומרת "כי בסוכות ישבו בני ישראל",

אלא מדגישה: "כי בסוכות הושבתי" - משמע שמדובר במעשה ניסי שהקב"ה בכבודו ובעצמו עשה למענם, (וכן הקשה ברא"ם).

משום כך מכריע הרמב"ן שפשוטו של מקרא הוא כדברי רבי אליעזר, שמדובר בענני כבוד. הרמב"ן מביא מנבואת ישעיהו על הגאולה העתידה, שבה נאמר: "וְבָרָא ה' עַל כָּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֵנָן יוֹמָם וְלַיְלָה אֵשׁ לְהִבָּה לְיָלֵל... וְסָפָה תִּהְיֶה לְצֵל יוֹמָם מִחֶרֶב". הרי שהתורה והנביאים מכנים את סוכת ענני הכבוד בשם "סוכה". ואם כן סוכות בסתמא זה ענני כבוד.

נקודה נוספת מדגיש הרמב"ן, שעיקר המצוה היא: "שידעו הדורות את כל מעשה ה' הגדול אשר עשה להפלאי ששכן אותם בענני כבוד סוכה".

אך לעומת זאת הטור (או"ח תרכה וכפי שביארו הב"ח) מסביר שעיקרה של המצוה היא לזכור את יציאת מצרים. מסביר הב"ח, שאמנם ענני הכבוד היו נס כביר בפני עצמו, מערכת אלוקית מופלאה שסוככה והגנה על ישראל. אך מזה שהתורה הדגישה "למען ידעו ... כי בסוכות הושבתי - בהוציאי אותם מארץ מצרים, משמע שזה עיקר העניין דאם לא כן היה לו לכתוב בסוכות הושבתי - 'במדבר' (שהרי העננים ליוו אותם במשך ארבעים שנה) עוד טוען הב"ח שאם

עיקרו לזכור נס הענני כבוד, הלא הרבה ניסים נעשו במדבר כמו המן והבאר וכו' מדוע דוקא על נס זה ציוו?

אלא מוכח שהעיקר הוא בא להזכיר יציאת מצרים. כלומר, כחלק מההתליך המופלא של יציאת מצרים, שהקב"ה בחר בו ולקחנו לחלקו פרס עלינו ענני הכבוד לשומרנו ולהשיג עלינו בעין חומלת.

נמצאת מחלוקת יסודית מהו "למען ידעו דורותיכם?" מה צריך ידעו? לרמב"ן: כי בסוכות הושבתי בתוך ענני כבוד. (איפה זה היה - זה פרט שולי) ולטור: שהוצאתי אותם ממצרים. איך תזכר בזה? כשתשב בסוכה כמו אז.

סוכות ממשו

עתה נשוב אל דעת רבי עקיבא, שהסוכות הם לזכר הסוכות שבני ישראל בנו לעצמם,

ראשית חשוב שנדע שאמנם הטור ושו"ע סתמו כר' אלעזר אך בביאור הגר"א מעמיד זה כמחלוקת בבלי וירושלמי כמי לפסוק. וגם הלא קיימא לן בכל מקום שנחלקו רבי אליעזר ורבי עקיבא הלכה כרבי עקיבא.

ויתר על כן כותב הרשב"ם (ע"ת שם) שאדרבה פשוטו של מקרא כר"ע - סוכה ממש. וזה טעמו

של דבר. שהרי עניינו של חג הסוכות הוא דוקא "באוספך מגרן ומיקבך באוספך את תבואת הארץ" ואז בתיכם מלאים כל טוב דגן ותירוש ויצהר, ואז הלב עלול להתמלא בגאווה ושכרון כח, ולכן דוקא אז נצוונו לצאת מבתיים מלאים כל טוב בזמן אסיפה ויושבין בסוכות להיזכר איך שישבנו במדבר ארבעים שנה בסוכה פשוטה בלא בתיים לשבת ובלא נחלה, ומתוך כך תתנו הודאה למי שנתן לכם נחלה ובתיכם מלאים כל טוב. ע"כ דבריו.

לעומת זאת הרמב"ן בהסבירו את דעת ר"ע מסביר שזה בא להזכיר לנו חסדיו ית' שלמרות שגרו בסוכות ארעיות במשך 40 שנה - "השם

היה עמהם ולא חסרו דבר".

"הושבתי" - כמו חברון הבנויה

ואם נשים לב בכך מתורצת הקושיא מדוע נאמר בסוכות 'הושבתי' הרי זה לא היה פעולה מיוחדת מצידו?

אך מדברי הרמב"ן יתבאר שהמילה "הושבתי" מורה על ישוב הדעת ורווחה שלמה, שלא חסר להם דבר. (הדבר דומה כעין מה שנאמר: "וַיִּחְבְּרוּן שְׁבַע שָׁנִים בְּנִתָּהּ לִפְנֵי צֶעֶן מִצְרַיִם", ומבאר רש"י שחברון הייתה מיושבת, משובחת ומלאה בכל טוב פי שבעה ממצרים).

זהו עומק הפירוש: "בסוכות הושבתי" - אף על פי שהיו שרויים במדבר שממה ובסוכות ארעיות, הקב"ה דאג להם לכל צורכם בהרחבה וברוגע, עד שהרגישו כאילו הם יושבים בבתי פאר ומיושבים מכל הבחינות! יש כאן חובת הודיה עמוקה: להכיר בכך שגם כאשר הדירה היא סוכת ארעי, הבורא יתברך פורש עלינו את השגחתו וממלא את כל מחסורנו.

תכלת דומה לרקיע

אולם עדיין עולה שאלה: אם עיקר העניין הוא לזכור את הנדודים בחוסר כל במדבר, מדוע מדגיש הפסוק: "כי בסוכות הושבתי את בני ישראל - בהוציאי אותם מארץ מצרים?"

הרי שנות המדבר היו המשך ארוך של הנדודים, ומה הקשר המיוחד לרגע היציאה ממצרים?

משום כך מסביר הט"ז: אין הכוונה שהסוכה עצמה הייתה נס או מסר מיוחד, אלא שהסוכה משמשת עבורנו כאמצעי זיכרון לכלל הניסים הגדולים שאירעו בעת יציאת מצרים. (כשם שבמצוות ציצית ראיית פתיל התכלת מעוררת 'אסוציאציה' לזכור את כל מצוות ה', כך הישיבה באותה הסוכה כמו אז נועדה לקשור אותנו לזמן ההוא שבו הוציאנו הבורא ממצרים בניסים גלויים וזה המטרה.

נמצא שגם בדעת ר"ע יש מחלוקת האם למען ידעו הוא על הסוכות או על יציאת מצרים.

מחסה בעת הקור

נוסף לכך יש להדגיש ולהבהיר שהרי זה ברור שגם לדעת ר' עקיבא הרי היו ענני כבוד, ואם כן למה הוצרכו לעשות סוכות ממש?

מסביר האבן עזרא שבימות הקיץ הלוהטים, ענני הכבוד היטיבו להגן מפני השמש הקופחת ולא היה צורך במבנים; אולם עם בוא חודש תשרי, כאשר התחיל הקור במדבר, לא היה בפעולת העננים לחמם את הגוף. אז עשו להם סוכות ממש כדי להתגונן מן הצינה, כדרך המחנות בימות החורף. (וכע"ז ברמב"ן)

(נמצא אפוא שחודש תשרי, שהוא התחלת זמן הקור, הוא בדיקת הזמן שבו החלו לבנות את אותן הסוכות, ועל כן ציוותה התורה לקבוע את החג דווקא בעונה זו)

לסיכומן של דבריו, אם נרצה להרוויח את כל התובנות שהסוכה באה ללמד אותנו ולחשוב עליהם בכל הזדמנות - שאנו כשנשב במבנה הסוכה - נזכר שממש בכה מבנה ארעיי ישבנו אז כשיצאנו ממצרים (וזה מטרה כשלעצמה להזכר ביסודות האמונה) ונתעורר (לרשב"ם) להודות על מצבנו הטוב שאנו בבתיים קבועים והבית מלא באסיפת הגרנות דוקא ע"י שנזכר במצב הארעי והבלתי מסודר שהיינו במדבר. וגם נודה שגם אז בהיותנו אז בסוכה ארעית להגנה מהקור - לא חסרנו דבר (רמב"ן).

ולרבי אלעזר כשאנו נכנסים לסוכה - המבנה של הסוכה על ששת צדדיה צריכים אנו להיזכר באותן ענני כבוד שגם הם סכנו עלינו מכל צד. למה להיזכר בהם? להזכר בחסדיו ית' שהוציאנו ממצרים ומצד זה ליווה אותנו באהבתו בהרבה ניסים מופלאים כמו של ענני כבוד (טור וב"ח). ובאופן מיוחד נתעמק בחסד הגדול של ענני כבוד שמראה באופן מיוחד על אהבתו כיצד שמר עלינו (רמב"ן).

נכנס אם כן לסוכה מתוך יישוב הדעת והתבוננות, נכוון אל המטרה שלשמה נצטוונו, ונזכה להרגיש בכל רגע ורגע את אהבתו של הקדוש ברוך הוא ואת חסדו המקיף אותנו תמיד.

כשהתורה הופכת ללהבת אש

אנו מביטים בדמותו הנשגבה של רבנו הגדול, הגאון מווילנא זיע"א, כשכל כולו נתון ומרוכז בעומקה של תורה. מקורביו סיפרו כי עיונו היה כה עצום, עד שבשעה שהיה משמשו נכנס להודיעו שהגיע זמן תפילת המנחה - עלה הדבר בקושי עצום לנתקו מהרהורי התורה וההלכה, ולהוציאו ממחשבותיו העמוקות כדי לעמוד לפני בוראו.

אך ברגע שנכנס לשערי התפילה - נפתחו אצלו מעיינות אחרים לגמרי: אש קודש של עבודה שבלב. בני רבנו העידו עליו עדות מרטיטה: כל ימיו עמדה לו פקחותו וסייעה לו בהשתדלותו בעבודת השם יתברך להסיר כל דאגה, כל צער ועצב, ולעמוד בתפילה אך ורק בשמחה ובטוב לבב!

"תמהו וראו", כתבו בניו בהקדמתם לשו"ע, "איך יגיע איש אל שיעור אהבת ה' כמוהו... כל תיבה ותיבה מתפילתו הייתה יוצאת מפורשת מפיו בקדושה ובטהרה, עם מחשבה טובה ויושר לבבו, נראית כאילו ניתוסף לו מדע בכל תיבה, ואהבת ה' בכל מלה בלשונו... התורה והעבודה היו מחוברים בו קיום טבעי".

בנו הגאון רבי אברהם זצ"ל מתאר את המחזה: "היה עומד להתפלל מילה במילה, בקול נעימות ונגינה עדינה. ומי שהיה זוכה לשמוע אותו מתפלל פעם אחת - בחול או בשבת - היה מתעורר לבו לשמוע רוח דעת ויראת ה', לשנה או לשנתיים! אף מי שהיה לבו קשה כאבן, היה נמס כדונג מאור כוונתו, שהיה מכוון בכל מלה ומלה מסדר התפילות, ומוציא כל הגה ונאום בצלצול נעים וברוח כביר!". ותלמידיו מוסיפים בספר 'מעשה רב' (סימן קפו), שבשחרית של שבת ויום טוב בבית מדרשו, היה הגר"א בעצמו ניגש אל העמוד ומתחיל 'ברוך שאמר', ואומר את כל פסוקי דזמרה בקול רם ובנעימה קדושה עד "שוכן עד".

המלחמה במחשבות זרות

חז"ל לימדונו: "המתפלל צריך שיכוון את לבו לשמים" (תוספתא ברכות לא, א). ביאר הגאון בספרו 'אמרי נועם' (למסכת ברכות), שיש כאן שתי כוונות שונות שהאדם מצווה בהן: א. שתהיה כוונתו לשמים - להרגיש שהוא עומד לפני מלך מלכי המלכים. ב. שיכוון פירוש המילות.

ב'מעשה רב' מביא (סימן מא): "להתפלל בכוונה מילה במילה, ולהבין את פירוש המילים שמוציא מפיו". ומה יעשה אדם כשפתאום נופלת עליו מחשבה זרה? ההוראה של הגאון

היא: "ימתין בשתיקה עד שתחלוף המחשבה הזרה, ורק אז ימשיך בתפילתו!"

וכן שיש "לשמוע תפילת שמונה עשרה מפי השליח הציבור ומתוך הסידור (שם מג).

נשאל פעם הגאון על ידי אדם שנפשו עגמה עליו: "למדנו רבנו, כיצד ניצולים מאותן מחשבות זרות המבלבלות את הדעת באמצע שמונה עשרה?". השיב לו הגאון בדרך רמז נפלא מפסוק במגילת אסתר (ט, כה): "וּבְבֹאָהּ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ אָמַר עִם הַסֵּפֶר יָשׁוּב מִחֻשְׁבְּתוֹ הָרָעָה! כלומר: כשאתה בא להתפלל "לפני המלך" - תאמר את התפילה מתוך ה"ספר", מתוך הסידור! ועל ידי שתביט באותיות שבסידור - "ישוב מחשבתו הרעה", תתגרש המחשבה הזרה (הובא ב'אבן שלמה' לרבי שמואל מלצן, פ"ט הערה ב).

ועוד מסר בשמו הגאון רבי זונדל מסלנט זצ"ל "היצר חוטף לך בסלח לנו אתה תחטוף ב'ראה נא' הוא ב'רפאנו' אתה ב'ברך עלינו'. אל תתיימש בשום אופן. במלחמת היצר, כל מילה שאתה חוטף ומכוון בה, כל פסיק שאתה מציל - הוא נצח נצחים ורווח טהור!"

המלך והעגלון ביער

כיצד מגיעים לאימה וליראה שכוז? ב'בונה ירושלים' (להגאון"ח מווילנא) מובאת עדות מפי הגאון רבי חיים מוולוז'ין בשם רבו: "אילו היינו משיגים את האימה והפחד שיש למלאכים מלפני מלך מלכי המלכים הקב"ה... ואם ידמה זאת האדם במחשבתו בעת אשר יעמוד להתפלל, ויקיים 'שיווית' ה' לגדי תמיד' - או אז לא יעלה על לבו לחשוב שום מחשבות זרות חלילה!".

הכנה לתפילה

בביאורו לתיקוני זוהר (מז, ב ד"ה 'והאיש משתאה') כתב: "צריך להחריש מקודם התפילה דאז ולחשוב על התפילה דאז התפילה אחר כך שגורה בפיו, דדבר שאדם חושב קודם שידבר הדבר אחר כך הוא שגור ולא מגומגם וזהו שאמר 'צריך' לסדר תחילה".

וכמה הייתה מסירות נפשו על תפילה מיושבת זו!

הגאון רבי ישראל משקלוב זצ"ל (בהקדמת פאת השולחן) מספר מעשה מופלא שאירע עם רבנו בימי גלותו: רבנו שכר עגלה שנסעה ברציפות יומם ולילה. כדי שיוכל לעמוד ולהתפלל שמונה עשרה בנחת וביישוב הדעת, שילם הגר"א לעגלון תשלום הגון במיוחד כדי שיתרצה לעצור את הסוסים בכל עת שרבנו יעמוד בתפילתו.

והנה, באחת הפעמים, עמד הגר"א בתפילת שמונה עשרה כדרכו - דבוק בקודש, עיניו עצומות, שקוע בכל לבבו בעבודת הבורא ואינו שומע ואינו רואה דבר סביבו. העגלון פקעה סבלנותו, עלה על עגלתו, הצליף בסוסים וברח - כשהוא מפקיר את הגאון לבדו בלב יער מסוכן ושומם, ללא מזון וללא הליכות דרך! והגאון? אפילו לא הניד עפעף. המשיך בתפילתו בכוונת הלב כאילו הוא עומד בהיכל המלך, כי כאשר עומדים לפני מלך מלכי המלכים - אין עוד שום מציאות בעולם.

תפילת שווא

שינוי במשנה (ברכות נד): "הצועק לשעבר - הרי זו תפילת שווא. כיצד? הייתה אשתו מעוברת ואמר: יהי רצון שתלד אשתי זכר, הרי זו תפילת שווא". ויש להבין: הלא הקב"ה כל יכול, ובידו לעשות נס שאינו כדרך הטבע ולהפוך נקבה לזכר ברגע אחד, ומדוע קוראת לזה המשנה תפילת שווא?

מבאר הגאון (אמרי נועם ברכות נד): באמת, הקב"ה יכול לעשות נס שלא כדרך הטבע בכל עת! אלא שאין זה רצונו של מקום שאדם יבקש ניסים ושינוי סדרי בראשית עבור צרכיו הפרטיים. ולכן נקטה המשנה בדיוק נפלא בלשונה: "הרי זו תפילת שווא" - התפילה היא זו שנקראת 'שווא', מפני שאסור להתפלל באופן כזה; אבל הדבר עצמו איננו שווא ואיננו בלתי אפשרי, שהרי ביד השם לשנות הכל ברגע אחד!

בעניני חג הסוכות

גילה לנו רבנו סוד טמיר ונשגב על הפסוק (תהלים עו, ג): "וַיְהִי בְשָׁלֹם"

אזהרת ספר קהלת

בחג הסוכות אנו קוראים קהלת, אך רבנו הגר"א באגרתו הידועה הזהיר ללמדה תמיד: "וגם ספר 'קהלת' יקראו תמיד לפניך, כי שם מהביל עניני העולם-הזה, ושאר ספרים. אבל חס-ושלום לא תהיה התכלית הקריאה לבד, כי בזה אין מתפעל האדם. גם כמה בני-אדם קורין בספרי מוסר ואינם מתפעלים"

מהו המסר הכל-כך חשוב בזה?

כותב הגאון: "וידוע, כי כל העולם הזה הבל, וכל השעשועים כלא, ואוי לרודפים אחר ההבל שאין בו מועיל! אל תקנא בעושר, כי 'עושר שמור לבעלי לרעתו'. ואל תקנא בכבוד המדומה, כי הזמן בוגד והוא כמאזניים: יגביה את הקל וישפיל את הכבד.

והעולם הזה דומה למי ששותה מים מלוחים: נדמה לו שמרווה את צימאונו, אך למעשה הוא נהיה צמא יותר ויותר!

אין אדם מת וחצי תאוותו בידו. זכור את הראשונים שהיו לפנינו - שכל אהבתם, קנאתם ושמחתם של ענייני העולם הזה כבר אבדה, ומה נשאר להם? דינים מרובים בקבר. הרי סוף האדם לעפר, רימה ותולעה, והמוות כרוך בעקבו. ועל הכל יביא אלוקים במשפט - על כל דיבור ודיבור, ואפילו דיבור קל אינו נאבד!".

צואת התפילות

ואם באיגרתו עסקין ראוי לצטט מה שמזהיר אודות החינוך לתפילה: "וגם באתי לבקש מאתך מאד מאד בבקשה גדולה ועצומה ושטוחה, שתדריך את בנותיך ... ושל לא יאכלו וישתו כי אם בברכה ראשונה ואחרונה, וברכת-המזון וקריאת-שמע והכל בכונה".

אשריכם ישראל, שהקב"ה יושב כְּזֶקֶן מְלֵא רַחֲמִים וּמְכַפֵּר עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל!

אשריכם ישראל, כְּשֶׁאַתֶּם עוֹסְקִים בְּשִׂמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאבָה כּוֹנֵס הַקֶּבֶ"ה לְכָל פְּמִלְיָא דִּילֵיהּ, וְאוֹמְרִי: רְאוּ בָנִים חֲבִיבִים שְׂיֵשׁ לִי, דְּשִׁבְקִין צַעֲרָא דִּידְהוּ וְעַסְקִין בְּדִידִי, מִיַּד מְתַמְלָא רַחֲמִים עַל יִשְׂרָאֵל!

אשריכם ישראל, שְׂאַתֶּם חוֹטְבִים חֲטִיבָה אַחַת לַהֲקָבָ"ה, וְהוּא חוֹטֵב חֲטִיבָה אַחַת לְיִשְׂרָאֵל!

אשריכם ישראל, שֶׁהַקֶּבֶ"ה מְצַרֵּךְ מִחֲשָׁבָה טוֹבָה לְמַעֲשֵׂה, כְּדִי לְטַהֵר עֲוֹנוֹתֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל!

אשריכם ישראל, שְׂאִין הַמְּלָאכִים אוֹמְרִים שִׁירָה עַד סִימָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל!

אשריכם ישראל, שֶׁהַקֶּבֶ"ה נִקְרָא אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל!

שמיני עצרת

וכשהגיע יום שמיני עצרת ושמחת תורה - הייתה השמחה עולה על כל גדותיה! הגאון העיד שזהו "יום שכולו קודש ושמחה, יום שהוא כנגד שבעים אומות ושבעים פרים, יום שמיני עצרת שהוא דוגמת עולם הבא לעתיד, שלא יתערב זר בשמחתנו!".

סְכוּ וּמַעֲוֹנָתוֹ בְּצִיּוֹן. ביאר הגר"א: ישנן רק שתי מצוות בתורה כולה שכל גופו של האדם נכנס לתוכן ומקיים אותן בבת אחת: א. מצוות סוכה - שאדם נכנס לתוכה בכל קומתו ואיבריו. - וזהו נִהְיָ בְּשִׁלְם סְכוּ ב. מצוות יישוב ארץ ישראל - "ומעונתו בציון", שכל כולו של האדם דר בתוכה ונמצא בתוכה בכל גופו!

ללמדנו שכשם שמצוות יישוב ארץ ישראל מתקיימת רק בעצם הימצאות כל גופו בארץ הקודש, כך גם מצוות סוכה - מהותה ועניינה היא "לחסות בתוך רשותו של הקב"ה"! וכדי לחסות בצילו של הקב"ה, צריך האדם להכניס את כל מציאותו, מכף רגל ועד ראש, אל תוך הקדושה.

שמחת בית השואבה

בספר מעשה רב (רלג) מספר שהגאון היה שמח מאוד בימי חג הסוכות. ומשום כך בחול המועד בכל לילה (גם בה"ד) נהג לערוך בבית מדרשו "שמחת בית השואבה" זכר למקדש. סדר מיוחד קבע לכך: אמירת מזמורי תהלים ומשניות, אומרים ט"ו שיר המעלות שבתהלים אח"כ אומרים מזמורים אלו יט, כד, כט, סז, הלל הגדול (קלו) אחר כך ארבע משניות רצופות מפרק החליל (סוכה פ"ה) אחר כך שבע פעמים אשריכם ישראל! (להלן) "על ישראל אמונתו", ובסיום הפיוט היו אומרים: "וּשְׂאֲבָתֶם מִיָּם בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה", "לָהּ הַיְשׁוּעָה עַל עַמָּךְ בְּרִכְתָּךְ סֶלָה". וזה נוסח הפיוט "אשריכם ישראל":

אשריכם ישראל, אֶפְלוּ פוֹשְׁעִים שְׂבָכֶם מְלֵאִים בְּמִצּוֹת פְּרָמוֹן!

ה'פלא יועץ'

רבי אליעזר ב"ר יצחק פאפו זיע"א נלב"ע כ תשרי תקפח

יתר על כך רבנו מגלה לנו פטנט פלאי ופשוט להפליא, שיכול לשנות לחלוטין את מראה התפילה שלנו: לפני שאתה ניגש לתפילה, קח דף ועט ותרושום עליו בכתב יד את כל המטלות, הטרדות והרעיונות שיושבים לך על הראש!

ברגע שהדברים רשומים שחור על גבי לבן, המוח מקבל 'צפירת הרגעה'. הוא מבין שאין לו עוד שום סיבה להתאמץ ולזכור. הלחץ משתחרר. ואז - כשהדאגות מונחות בצד בבטחה - הדעת נחה, ואפשר לגשת אל התפילה ואל הלימוד בריכוז עצום וביישוב הדעת אמיתי.

וזה לשונו הטהורה של ה'פלא יועץ':

"**טוב** לגבר שכל דבר שרוצה לזכור, בין ממילי דשמיא בין ממילי דעלמא - תקף ירושום בכתב לזיכרון, כדי שלא יהא טרוד להיות זוכר. שירשמו לבל ישכח, שכיון שכתב - לא יסיחנו ממחשבתו!".

המזכיר הנאמן והדף שלפני התפילה

כולנו מכירים את הרגע הזה, בדיוק ברגע שהוא רוצה להתפלל ברגש - פתאום קופצות לו בזה אחר זה את כל הטרדות, הסיפורים והרעיונות שהכי אינם קשורים לרגע זה. הלב מתמלא תסכול וכעס: מדוע דווקא עכשיו?! להפריע לי ברגעים הכי מקודשים?!

אבל ה'פלא יועץ' (בערך 'שוב הדעת') מגלה לנו שהמוח שלנו פשוט חושק להיות המזכיר הכי מסור ונאמן, ולשרת אותנו על הצד הטוב ביותר.

מכיון שמוטלות עלינו כל מיני מטלות להמשך היום, המוח הנאמן נכנס לכוננות: "אוי, בעל הבית שלי ישכח את זה!". לכן הוא מתפקד ממש כמו שעון מעורר של 'נודניק', ומקפיץ לנו שוב ושוב: "הלו, חביבי! אל תשכח בחזור לקנות חלב! ובעצם, אל תשכח לסגור את העניין ההוא, ולעשות את הטלפון הזה...".

המעקה של אותיות התפילה

התורה מצווה אותנו ("דברים כב, ח): "כִּי תִבְנֶה בַּיִת הַדָּשׁ וְעָשִׂיתָ מַעְקָה לְגִגֶּךָ וְלֹא תֵשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ כִּי יָפֹל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ". דרש רבנו ז"ע"א (אלף המגן כי תצא) רמז נורא ונשגב בפסוק זה:

"כִּי תִבְנֶה בַּיִת" - 'בית' אלו תיבות ומילות התפילה, כפי שקורא להן ספר יצירה 'אבנים'. וכל מילה שאתה הוגה בתפילה בונה היכל ובית בעולמות העליונים! ואמר בית "הַדָּשׁ" - שמילות התפילה צריכות להיות בענין בכל יום כחדשות ממש, כאילו מעולם לא אמרת אותן! "וְעָשִׂיתָ מַעְקָה" - עליך לעשות גדר, שמירה ומעקה למחשבתך, שתסתכל ותתבונן "לְגִגֶּךָ" כלומר, מה נעשה למעלה בשמים: תיקונים חדשים לבקרים שנעשים על ידי תפילתך!

"וְלֹא תֵשִׂים דָּמִים בְּבֵיתְךָ" - אל תעשה את התפילות דומות זו לזו! אל תיתן להרגל, לשגרה ולדממה השוחקת להשתלט עליך כאילו כל התפילות שוות; שהרי אין אף תפילה הדומה לחברתה! ומזהיר הפסוק: "כִּי יָפֹל הַנֶּפֶל מִמֶּנּוּ" - אם תחשוב שהכל שווה ושגרת, או אז "יפול הנופל" - האדם נופל מכוונתו, מחיבתו ומהתרגשותו בתפילה! ודוק בזה היטב.

ארבעת סגולות להיצל מחשבות רעות

בספרו המיוחד 'בית תפלה', שחיבר במיוחד על ענייני התפילה, כוונתה ותפילות לכל מאורע

בחיי האדם, מונה רבנו (עמוד ה) סגולות מעשיות ונפלאות כדי שלא יתערבבו באדם מחשבות רעות:

א. להתפלל אך ורק מתוך הסיוד! שלא יגביה עיניו כלל לפנות אנה ואנה, וכמו שהזהיר ב'פלא יועץ' (בערך 'ראיה'). ואם אינו מתפלל מתוך הסיוד - שיסגור עיניו בחוזקה.

ב. שישהה מעט קודם שיפתח בכל ברכה וברכה, יעשה הכנה קלה בנפשו, ויחשוב במחשבתו: "הבה נא אכוון כפי כוחי, ואומר אותה כתיקונה!". עצם העצירה הזו שוברת את מרוצת ההרגל.

ג. סגולת המקובלים לשמונה עשרה: לעמוד בשעת תפילת הלחש

בלי שום נענוע כלל וכלל! לומר כל קטע שרק אפשר בנשימה אחת, ולבטא כל מילה בלשון של רחמים ותחנונים לפני המקום ברוך הוא, כעני העומד בפתח.

ד. לרשום תזכורות בין העיניים. חפש תמיד בסיפורים ובספרים דברי התעוררות, והטוב ביותר - כתוב בעצמך בכתב ידך פתקי זיכרון של התעוררות, והנח אותם בתוך הסיוד להיות לזיכרון בין עיניך! כי "ראייה מביאה לידי זכירה". ואם יבוא היצר וילחש לך: "הרי בסוף ההרגל יעשה את שלו, ומרוב שתראה את הפתקים הללו שוב לא תשים לב אליהם?" - עונה על כך רבנו במתק שפתיו: "מכל מקום, אם אינו עושה כולה - עושה מחצה! ובאיזה יום ייתן אל לבו לראות ולזכור!".

חמשת עמודי התפילה

ומה הם אותם תנאים שרבנו דורש שנרשום לעצמנו לזיכרון תמידי בין עינינו בכל דף? הנה הם חמשת היסודות שעליהם עומדת התפילה:

1. כְּנָה - להבין פירוש המילות ולדעת לפני מי אנו עומדים. 2. יָרָא - אימת רוממותו של מלך מלכי המלכים. 3. אֶהְיָה - דבקות והתרפקות הנפש אל הבורא. 4. שְׁמָחָה - גיל ורעדה על הזכות העצומה לשוחח עם השכינה. 5. הִכְנָה - ביטול כל הישות והגאוה, לעמוד כשפל בך לפני אדון כל.

חרוזי האש של בעל ההילולא

את ספרו הקדוש 'בית תפלה' פתח רבנו בחרוזים מרטיטים ויוקדים (שהובאו גם בהקדמת ספרו 'פלא יועץ'), המגלים את גודל תקוותו וביטחונו של היהודי העומד בתפילה:

גְּדוֹלָה תִּפְלָה - אִם אֵינָה עוֹשָׂה פֶּלֶא, אֶל יְשׁוּב דָּךְ וְנִכְלָם - וּמִצָּא גְדוֹלָה!
וּמָה גַם בְּהַפְצִירוֹ בְּתִפְלָה - עַל דְּבַר פְּבוֹד שְׁמַיִם, יִשְׁמַע אֶל וַיַּחֲיֶיהָ מִיּוֹמָם!

בְּאַמַּת אֲמָרוֹ: גְּדוֹל כַּח שֵׁל תִּפְלָה, שִׁיתוּ כִּי אֵין לָנוּ עַל מָה לְסַמּוֹךְ - רַק עַל שׁוֹמֵעַ קוֹל תַּחֲנָה קוֹל תִּפְלָה!

הרבי מפיטסבורג רבי מרדכי ישכר בער ב"ד אברהם אבא לייפער זצ"ל

מפי מקורבו הרה"ח אביגדור וייס שליט"א

הפירוש המופלא

לפני שנים אחדות נסתלק לגזי מרומים מורנו ורבנו, הרבי מפיטסבורג זצוק"ל. אצל הרבי, כל עבודת ה' וכל מהות החיים היו חטיבה אחת של תפילה. אדם שהביט בו ראה בחוש את הפסוק "ואני תפילה" - לא רק שהתפלל, אלא כל כולו היה לתפילה. הניגונים שהלחין, המלאים ברגש נוקב עד עמקי הנפש, היו כולם תפילה חיה.

כדאי להיזכר באותם ימים קשים, כאשר בתו הקטנה של הרבי, ילדה בת חמש בלבד, חלתה במחלה הידועה ונפטרה. באותה תקופה איומה, בימים שסביב פטירתה, יצא מנהמת לבו הניגון שהתפרסם בכל קצוות תבל:

"וידע כל פעול כי אתה פעלתו". ניגון מופלא שמבטא אמונה צרופה מתוך עומק השבר. עד כדי כך, שכאשר כ"ק האדמו"ר מסקולען זצוק"ל - אותו קדוש עליון, מאור ישראל שעבר

מאבדים את קיומם).

לחלות את הגוף בארון

הוא עומד לפני קונו! הוא החל להתפלל בשיא ההתלהבות, בריקודי שמחה בהלל, בשירים, בהשתפכות הנפש ובבכיות נסערות, כאילו ישן עשר שעות שלמות.

הרבי אהב לחזור ולומר כשמגיע חודש תשרי, לוקחים את הגוף, תולים אותו על קולב בארון עד אחרי שמחת תורה, ופשוט לא מתייחסים אליו. הוא נהנה מאוד מהרעיון הזה, אך אצלו ראו את הדבר מתקיים הלכה למעשה בכל ימות השנה. בתשרי היו שעות על גבי שעות של תפילה וטישים עמוק לתוך הלילה, מעל לטבע ולזמן. כשהגיע זמן התפילה, הגוף הונח בצד. לא היה מקום לסוכר, ללב או לאסתמה. ייתכן שבמהלך התפילה נזקק למשאף כמה פעמים כדי להחזיק מעמד, אך התפילה עצמה עמדה בשיא עוצמתה. כל מילה נאמרה בהתרפקות עצומה, בגעגועים עזים ובמסירות נפש, בבכי ובדמעות, תוך יציקת תוכן פנימי עמוק לכל אות.

מעל כל הכוונות – פירוש המילות

נקודה נוספת שחייבים לברר בדורנו: רבים שוגים כיום במחלה ידועה – לוקחים סידורים עמוסים בפירושים מורכבים, ובמקום שהתפילה תהיה "עבודת הלב", היא הופכת ל"עבודת המוח" קרה ושכלית.

מספרים על אביו, ה"אמונת אברהם", שהיה מתפלל בסידור ענק של שליחי ציבור, "תפילת כל פה". פעם הציעו לקנות לו סידור עם כוונות האר", השל"ה או היעב"ץ, כפי שנאה וראוי לאדמו"ר. השיב להם בפשטות: "מעל כל הכוונות ומעל כל הרמזים – עומד פירוש המילות!".

זו הייתה דרכו של הרבי מנעוריו ועד יומו האחרון: ללמוד את פשוטן של מילות התפילה. כשיצא לאור הספר "יסוד מלכות", הוא התלהב ממנו עד למאוד, רכש אותו וקבע ללמוד בו בחברותא. לימוד של פירוש המילים כפשוטו, בלי סודות נשגבים. הוא אף סיפר שביום שבו הוכתר לאדמו"ר בשנת תש"נ, הדבר הראשון שעשה היה לחזור וללמוד את פירוש המילים מבראשית: "אנשים באים לסמוך על התפילות שלי, ועלי לדעת מה אני מוציא מפי".

בנו, ראש הישיבה שליט"א, סיפר שבכל תקופת בין הזמנים, בהיעדר מסגרת הכולל, הדבר הראשון שהרבי עשה היה לקבוע חברותא עם אחד הבנים ללימוד פירוש המילות מתוך "סידור המפורש" או "יסוד מלכות". הרבי הורה שלא לעשות זאת בשעת התפילה עצמה, אלא לקבוע זמן לפנייה, כדי לחקוק בלב מה עומדים לומר. אנשים מפליגים בייחודים ובכוונות הרש"ש, בעוד שהעיקר הוא הלב הפשוט. כשאתה אומר: "הראנו ה' חסדך וישעך תתן לנו", עליך להתרפק על המילים: "טאטע זיסער, אבא שבשמים! אני כאן אדם קטן

ייסורים מרים בגופו ברוסיה ונודע במלחמתו הטהורה על קדושת הבית היהודי – שמע את הניגון "וידע כל פעול" שהלחין הרבי, התבטא ואמר: "ראיתי ושמעתי כבר פירושים רבים למילים הללו, אבל פירוש כזה עוד לא שמעתי מעולם". הניגון הזה היה בעיניו ביאור חדש לחלוטין לקבלת עול מלכות שמים, למילים "וידאמר כל אשר נשמה באפו: ה' אלוקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה".

לפנות אל המקור

באותם ימים, כשהילדה שכבה בבית החולים ומצבה הידרדר עד למאוד, עמדו הרופאים אובדי עצות והציעו טיפול רפואי מסוים, בעל סיכון גבוה, שהיה בו סיכוי להציל את חייה. הרבי התחבט בייסורים קשים האם לקחת את הסיכון. היה לו רצון עז להתייעץ עם הרב אלימלך פירר, אולם כידוע קשה מאוד להשיגו. במשך שעות ארוכות ניסה הרבי בכל דרך אפשרית – הפעיל קשרים, הרים טלפונים, שלח שליחים – ולא עלה בידו.

ובינתיים הגיע זמן תפילת מנחה.

הרבי פנה לצד, ארגנו שם מניין מצומצם במסדרון בית החולים, והוא נעמד להתפלל. אצל הרבי, תפילה לא הייתה עוד מעשה בסדר היום; ברגע שהתחיל להתפלל, העולם פשוט נדם. הכל עצר. הוא נכנס אל הקודש, עומד ומדבר עם מלך מלכי המלכים. אם יש פגישה, אם יש עניין דחוף – הכל שובק חיים. הוא מתייצב מול המקור.

הרבי החל בסדר הקרבנות, התיישב ברוגע ובשלווה פנימית, ורק אמר את הפסוק הראשון – ולפתע, לא פחות ולא יותר, עובר במסדרון ממש לידו ר' אלימלך פירר בכבודו ובעצמו!

הגבאים הנרגשים ניגשו אליו מיד: "הרבי מחפש אותך כבר שעות!". ר' אלימלך השיב: "אני כאן, מוכן להיכנס ולדבר איתו ברגע זה". ניגשו לרבי להודיע לו שר' אלימלך עומד בחוץ. אך לא היה עם מי לדבר. הרבי כלל לא שמע, לא הקשיב ולא נתן שום סימן לתגובה. שעות על גבי שעות הוא חיפש אותו בחרדת לב כדי לשאול בעצתו, אבל כל זה היה בגדר חובת ההשתדלות – עד שהגיעה התפילה. ברגע שהוא פתח את פיו בתפילה, ההשתדלות הגשמית הסתיימה. כעת הוא מדבר עם המקור בעצמו, עם מי שאמר "לי הכסף ולי הזהב" והוא הרועה וזן את כל הבריות, וכאשר עומדים מול המקור – כבר לא צריכים שליחים. כעת נמצאים בהשתדלות העיקרית מכולן.

(יש מי שיאמר: זו מדרגה גבוהה ונשגבה, שאינה לפי ערכנו. אך עלינו להבין שהדבר מעניק לנו פרופורציה אמיתית מהי תפילה, גם במדרגות הקטנות שלנו. כמה פעמים אדם נכנס לתפילה כשהוא טרוד בעסקיו, ופתאום באמצע התפילה הוא רואה את העסקן או את הסוחר שחיפש שבוע שלם, ומחשבתו נקרעת ופונה אליו? המעשה הזה מלמד אותנו ספר מוסר שלם: כשאנו עומדים לפני מלך העולם, כל שאר הדברים

זכורני לפעמים ככולל, ידענו שבמשך כל הלילה, אחרי יום עמוס ומפרך, הוא ישן אולי שעה וחצי במצטבר. הוא נכנס בכבודות, התיישב במקומו והציבו מולו מאוורר קטן כדי שיוכל לנשום מעט אוויר. בפרט בימי חג הסוכות, כשאמירת ההושענות והתפילה נמשכות עד שתיים ושלוש בצהריים, הכל חשבו: הרי היום אין לו כוח לעמוד, התפילה בוודאי תהיה קצרה ומהירה כדי שיוכל לחזור לנוח בביתו.

אך ברגע שפתח בתפילה – נדמה היה כאילו נתן בעיטה לגופו והשליך אותו לאחור. עכשיו

מה הבאת איתך מהסבא מפיטסבורג? השיב הבן: "הבאתי איתי קרעכץ (אנחה של כאב ורוממות)". תמה האב: "מה פשר הדבר שהבאת קרעכץ?" הסביר הבן: "כשהסבא הגיע בתפילה למילים 'אבינו מלכנו הרם קרן ישראל עמך', הוא הוציא מעומק לבו אנחה כזו, שכל הקרביים של הנוכחים התהפכו בקרבם!".

הרבי סיפר שהמעשה הזה נחקק בעצמותיו מאז היותו ילד: מהי תפילה? מהו קרעכץ של אמת? הוא ספג מילדותו שתפילה אינה אמירה שטחית שממשיכים ממנה הלאה, אלא השתפכות הנפש שבה מרגישים כל מילה, עד שהקרביים מתהפכים למען "הרם קרן ישראל עמך".

המכתב שעל הגג

הפשטות המוחלטת הזו מול הבורא נבעה גם היא מבית אביו. הרבי סיפר שכאשר ביקש אביו, ה"אמונת אברהם", לבנות מקווה טהרה במוסדותיו בנוארק - עיר שהייתה אז סביבה מודרנית ורוויית אתגרים רוחניים - נזקק למשכנתה גדולה. הבנק סירב לאשר את ההלוואה מחוסר בטוחות והוכחות ליכולת החזר. האב ניסה בכל הדרכים האפשריות, דפק על כל הדלתות ולא עלה בידו דבר. שלד המבנה כבר עמד על תילו, ריק ושומם, ללא יכולת להשלימו.

מה עשה הצדיק? לקח דף וכתב מכתב לקדוש ברוך הוא: "אני רוצה מאוד לפעול למען שמך, לקדש שם שמים בעולם ולבנות כאן מקווה שיסייע ליהודים רבים. אני מתחנן לפניך, עזור לי לשלם את ההוצאות כי אין בידי פרוטה". הוא עלה לגג המבנה השומם, הניח שם את המכתב והניח עליו אבן לבל יעוף ברוח ובגשם.

לא חלף שבוע ימים, והתקבל מכתב מהבנק: המשכנתה אושרה במלואה!

בבית כזה גדל הרבי; בית שבו ברור ומוחשי שיש אבא בשמים ששומע ומקשיב, שאין מדברים אל הקיר ושום תפילה אינה הולכת לאיבוד.

החיות שבתלות

מתוך אמונה מוחשית זו נבעה הנהגתו של הרבי בענייני ממון. הייתה תקופה מסוימת שבה הסתובבו סביבו נדיבי עם מופלגים, שהיו מוכנים לתת לו כל סכום שיבקש. מקורביו הפצירו בו: "השעה משחקת לך, הנה הזדמנות לקנות דירות ולהשקיע בנכסים. הרי אין לדעת מה יילד יום ולא לעולם חוסן!".

המחלה הכואבת ביותר של דורנו: הנפש מבוהלת, נרדפת במרוץ החיים ובתחרות מתמדת, ומשוועת למעט יישוב הדעת. באחת הפעמים בכה בכי מר עד שלא יכול היה לדבר, ולבסוף זעק מנהמת לבו: "ריבוננו של עולם! אתה משתבח ומתגאה כל כך ביוסף הצדיק שעמד בניסיונו; האם ליוסף הצדיק היו הטרודות שיש לנו כיום? האם ליוסף הצדיק היה מחשב? האם היה לו אינטרנט? בדורנו ישנם ניסיונות קשים ומרים כל כך, ויהודים עומדים בהם בגבורה - הרי אין זה פחות מיוסף הצדיק!". דיבורים כאלה דורשים כתפיים רחבות, אך הם נבעו מפשטות גמורה של בן שאינו מתבייש מאביו, אינו מעמיד פנים ואינו מנסה למצוא חן, אלא שופך את לבו כמות שהוא.

הקרעכץ שהרעיד

והנה עולה השאלה: מאין מגיעים לכך? מהיכן שורשי הדברים וכיצד צומחת דמות כזו?

הרבי זכה לגדול בבית שבו האבות והסבים היו עמודי תפילה מופלאים. סיפור אחד מימי ילדותו חדר אל עמקי נשמתו והאיר את כל דרכו:

לרבי היה אח גדול, הרה"צ רבי יצחק אייזיק זצ"ל, שנפטר בצעירותו כשהיה אברך בן עשרים ושתיים בלבד. על אף גילו הצעיר היה בעל השגות נעלות, והרבי החשיבו כמורו ורבו והיה נועץ בו בכל עניין. אביהם, בעל ה"אמונת אברהם" זצוק"ל, התגורר באותם ימים בנוארק שבארצות הברית ועסק שם בקירוב לבבות. הסבא, בעל ה"צדקת יוסף" מפיטסבורג זצוק"ל, התגורר בעיר פיטסבורג. המרחק מנוארק לפיטסבורג ארך שעות נסיעה רבות, ולרגל כל יום טוב נהג ה"אמונת אברהם" לשלוח את אחד מילדיו כדי שישעה אצל הסבא.

באחת הפעמים נסע רבי יצחק אייזיק לפיטסבורג. כשחזר הביתה, שאלו אביו: "נו,

ושפל בעולם, ואתה מלך העולם כולו, ובחסדך נתת לי את הזכות לעמוד ולבקש ממך את כל צרכיי".

גם כאשר נחנך הבניין של הישיבה הגדולה - בניין שהרבי יצק את אבן הפינה שלו בשנת תשנ"ב וזכה לחנוך אותו כעבור שלוש שנים, לאחר מסירות נפש עצומה שבה כל מטר נבנה מפרוטות שנאספו בקושי - ביקש להעניק מתנה לכל הבחורים. מה חילק להם באותו מעמד מרגש? את "סידור המפורש". הוא אמר להם: "אתם עומדים להתפלל כאן בישיבה שלוש פעמים ביום - עליכם להבין מה שאתם מוציאים מהפה". לפני כל הוואָרְטִים והתורות, העיקר הוא להתפלל מתוך הבנה והשתפכות הנפש.

כבן המתרפק

אך כיצד מורידים את השכל אל הלב? כיצד מתרגמים הבנה שכלית לבעירה פנימית של רגש?

התשובה טמונה בפשטות. כשהרבי היה מדבר אל הקב"ה - בידיד, במעמדי הסליחות, בימים הנוראים ובהושענא רבה - לא היו שם דרושים מחוכמים, אלא דיבור פשוט ותמים, כבן המדבר אל אביו.

הוא היה מתחנן בדמעות: "ריבוננו של עולם, אני יודע שאינני כפי שצריך להיות, ואינני כפי שרצית שאהיה. אבל אני מתחנן אליך - הרי בסופו של דבר אתה אוהב אותי, אתה אוהב

את כולנו! תן לנו שנה טובה. עזור לנו שנדע להתפלל, תלמד אותנו איך להתפלל לפניך". הוא לא ביקש מדרגות נשגבות, אלא עמד על האלף-ב"ית של החיים, מדבר כדבר איש אל רעהו בגובה העיניים, בלי לעופף בעננים: "תן לי שכל, תן לי כוח להתגבר על היצר הרע, תן לי כוח לאהוב אותך ולזכור שאתה חפץ בעבודתי".

הרבי חזר והדגיש עד כמה כל יהודי יקר וחשוב בעיני הבורא. דורנו לוקה בעונוה פסולה: אדם נוטה לומר לעצמו 'מי אני ומה ערכי'. אך האמת היא שכל מעשה, כל דיבור וכל רצון טוב שלנו עושים רושם כביר בעולמות! בתפילותיו זעק: "ריבוננו של עולם, עזור לי לחיות באמונה שלמה שאתה מביט עליי בכל רגע, שאתה חפץ בי ושאתה אוהב לפניך". שעות ארוכות היה עומד כך, בבכיות שאין להן סוף.

בהלת תשפ"ז

בפרט זכור הדבר מיום הושענא רבה, בפיוט "הושיעה נא נפש נבהלה". הרבי זעק שזוהי

התקשר אליי אברך צעיר בבכי. הוא עשה בדיקת דם שגרתית, והרופא התקשר בבהילות והורה לו לטוס לבית החולים כי התוצאות מראות על ממצאים חמורים ביותר. האברך התקשר בדרכו לבית החולים וביקש שאקרא עליו רחמי שמים. לבי נשבר בקרבי מרוב צער על האברך הזה, ובמשך כל התפילה לא יכולתי להסיח את דעתי ממנו, וכל אותן אנחות היו תפילות ובקשות על חייו. והנה, בסיום התפילה ניגש הגבאי ובישר לי שהאברך התקשר: הרופאים גילו שנפלה טעות במעבדה, והוא כבר בדרכו חזרה לביתו בריא ושלם!"

והרבי הוסיף נקודה עמוקה למחשבה: "האם שמעתם מעודכם על טעות מזוהה כזו, שמבהילים אדם לבית חולים בחינם? אלא הקדוש ברוך הוא רצה להזכיר לנו: תתפללו אליי! אני מנהל את העולם, אל תשכחו לפנות אליי. ברגע שהתפללתם - הצרה חלפה. הקב"ה כל כך קרוב אלינו, ורק ממתין לתפילתנו."

תוך כדי שסיפר את הדברים, על אף שכבר ידע על הסוף הטוב, זלגו דמעות חמות מעיניו של הרבי רק מעצם הזיכרון של הצער שעבר אותו אברך באותם רגעים. ואז קרא: "בואו נרקוד ונודה לה'!". איש לא ידע מיהו אותו אברך, אך במשך עשרים דקות רקדו כולם בהתלהבות עצומה בניגון הודיה שנולד מתוך הנס.

לשמוח עם האחר באמת

יש בסיפור הזה מסר כפול. מה זה לשמוח עם השני. פעם התבטא הרבי באמרה חודרת: "לשמוח בשמחתו של הזולת - קשה אף יותר מלהצטער בצערו". כשאדם רואה את חברו בצרה, טבעי ונורמלי להרגיש חמלה ולהשתתף עמו; אך עבודת הלב האמיתית תובעת גם לשמוח בשמחת השני. כשיהודי מקים בית - להתפלל בכל הלב שיהיה זה בניין עדי עד; כשנולד לו בן - לייחל מעומק הנשמה שיזכה לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים, מתוך שפע ובריות.

הרבי היה כולו לב. כל שמחה של כל יהודי הפיחה בו חיות חדשה. מי ייתן ונזכה לקחת מדרכיו: לדבר אל ה' בפשטות ותמימות, לדעת את פירוש המילים, להשליך את כבלי הגוף, ולהרגיש באמת את הכאב, התקווה והשמחה של כל בן ישראל. זכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.

על תלמודו והתעלה עד שנמנה עם המצטיינים בישיבה. במעמד חלוקת התעודות בסוף השנה, כשהנער ניגש לקבל את תעודת ההצטיינות, אחז הרבי בידו, הביט בעיניו וזמזם בשקט את הניגון "והאר עיינינו", כרומו לו: "אתה זוכר את השיר ההוא? ראית כיצד התפילה פעלה!".

הרבי החדיר בכל לב: חסר לך דבר מה? כואב לך? גש והתפלל! הקדוש ברוך הוא מחכה לקולנו, ולשם כך העניק לנו את מתנת התפילה.

הדאגה והריקוד

התפילה אינה יכולה להתקיים רק עם שכל בלי הלב השתתפות עמוקה בצער הזולת ובשמחתו.

בראש חודש ניסן תשס"ז, יום לאחר סיום הזמן בישיבה שנחוג בליווי תזמורת

ואורגן, הגיע הרבי לתפילת

שחרית כשפניו מעידות על מועקה כבדה. במשך כל תפילת העמידה שמעו הבחורים

אנחות שוברות לב שפרצו מפיו. לפני תפילת מוסף, בעת חליצת התפילין דרש"י כמנהג ראש חודש, החל הרבי לזמזם ניגון חדש שלא נודע עד אז. היה לי באותה עת התפקיד לקלוט את ניגוניו של הרבי, והוא קרא לי ולימד אותי את הניגון הקצבי כדי שנשיר אותו יחד.

לאחר התפילה, בטיש של "לחיים" לרגל ראש חודש, ביקש הרבי לשיר את הניגון החדש, וחזר עליו שוב ושוב בשמחה עצומה. הוא פנה לבחור שניגן אמש באורגן ושאל אם הכלי עדיין בפנימייה, והורה לו להביאו מיד. הרבי רקד והתלהב, ואז עצר ואמר לנוכחים: "אסביר לכם על מה השמחה הגדולה. הבוקר, לפני התפילה,

אולם הרבי סירב בתוקף. פעם אף שאלוהו מדוע אינו פועל עבור עצמו שיהיה עשיר גדול, כפי שפעל ישועות לאחרים. ענה ואמר: "אינני חפץ בעושר ואינני רוצה שום השקעות. אינני מוכן לאבד את התלות שלי בריבוננו של עולם! אדם שיש לו ממון רב בבנק מרגיש מסודר ובטוח. אני רוצה להישאר תלוי אך ורק בבורא עולם, כדי שבכל פעם שאזדקק לדבר מה, אפנה ישירות אליו".

חיותו של הרבי הייתה התלות הזו.

הדבר הומחש באחד הימים, כאשר נזקק בדחיפות לסכום קטן של כמאתיים שקלים, ולא היה לו מאומה. אחד מחתניו שאל אותו לפני תפילת מעריב מדוע לא יבקש את הסכום מאחד האנשים. הרבי סירב: "לא, אני רוצה להתפלל על כך". לאחר התפילה ניגש אליו יהודי לקבלת ברכה, ומיזמתו הושיט לרבי מעטפה ובה בדיוק הסכום שהיה חסר לו! קרא הרבי לחתנו והראה לו את הממון: "אתה רואה? זו הייתה כל כוונתי. לזכור לבקש אך ורק מהריבוננו של עולם. כשמבקשים ממנו - הוא נותן".

"והאר עיינינו": הרבי והנער הכוחה

האמונה החיה הזו בכוחה של תפילה הייתה נר לרגליו גם בחינוך הדור הצעיר.

מעשה באברך, שכיום הוא בעל משפחה ברוכה בחיפה, אשר הגיע בנערותו ללמוד בישיבה קטנה באשדוד בשיעור א'. המעבר מחיפה לאשדוד היה קשה ממש, געגועיו לבית הוריו היו עזים, וגם בלימודים נחל מפח נפש: הוא התקשה בהבנת הגמרא, ובשעה שחבריו קיבלו ציונים גבוהים במבחנים, הוא השיג ציונים נמוכים של שלושים וארבעים נקודות בלבד.

באחד מימי חודש אלול או חשוון הגיע למשבר עמוק. הוא יצא לרחוב סמוך לקריית פייטסבורג, נעמד בפינה חשוכה ופרץ בבכי מר מתוך תחושת חוסר אונים. אך לפתע חש יד מונחת על כתפו. היה זה הרבי. הרבי ראה, שמע או הרגיש - אין לדעת. הוא הביט בנער ברכות ואמר: "לך לפנימייה, רחץ את פניך, הירגע, ובוא אליי לחדר".

כעבור עשרים דקות נכנס הבחור לחדרו של הרבי. הרבי חיזק את רוחו, עודד אותו והבטיח לו שיזכה להצלחה. אך הוא לא הסתפק בדיבורים. לרבי ישנו ניגון מעורר לב על המילים "והאר עיינינו בתורתך ודבק לבנו במצוותיך". הרבי פתח את פיו והחל לשיר עם הנער את הניגון, שוב ושוב: "בוא נתפלל יחד!". במשך דקות ארוכות שרו יחד בדבקות, ולאחר מכן בירכו שיזכה לעלות מעלה מעלה.

במשך השנה חולל הבחור מהפך עצום, שקד

התפילה בראי המועד

סוד השירה המים והסוכה- הרב יוסף חיים אלביס

מעומק הלב. לפתע הבחינו בדמעות חמות הזולגות מעיניו העצומות של החולה. הם המשיכו לשיר עוד ועוד במשך כחצי שעה. כשסיימו את שירתם יצאו אל המסדרון, כעבור דקות בודדות, רץ אחריהם האח הנסער ואמר להם: "דקה אחת בלבד לאחר שיצאתם מהחדר, המכשירים כבו - הייתה לו יציאת נשמה!".

התברר שאותו אדם עלה מרוסיה לאחר עשרות שנים תחת השלטון הקומוניסטי. הוא גדל כ"תינוק שנשבה" ולא למד תורה ויהדות, אך כוח השירה וזמירות השבת עורר את הנקודה היהודית הפנימית ביותר בנשמתו, עד שפרצה את כל המסכים ביציאת הנשמה.

יש בראשונים מי שכתבו שחודש "תשרי" נקרא כך מלשון "תְּשִׁיר" - חודש של שירה. לכן בבית המקדש שמחת בית השואבה התנהלה בריקודי אבוקות, חלילים, חצוצרות וכלי שיר, וכשהלכו לשאוב ממי השילוח ליוו אותם כלי הנגינה. ואפילו בהלכה מצינו בטור וב'שולחן ערוך' בפסוקי דזמרה, שאת "מזמור לתודה" יש לומר בשירה ובזמרה, כי אמירה בפה בלבד אינה מספקת.

כיצד מבקשים על המים? תפילה של שבוע

כאן מתעוררת שאלה יסודית: כשאדם שרוי בחסרון ומצוקה, טבעי שהוא בא בבכי, בצעקה ובתחנונים. והנה, בסוכות אנו עומדים בחרדה גדולה על הצורך הקיומי ביותר של האדם - שאלת המים!

בארץ ישראל, בשונה מארץ מצרים שמימיה מושקים מן הנילוס ("וַיִּשְׁקֵתָּ בְּרִגְלָהּ קַנּוֹ הַנִּיִּל", אנו תלויים לחלוטין בחסדי שמיים: "לְמִטֵּר הַשָּׁמַיִם תִּשְׁקֵתָּ מָיִם". אם זוכים - "וַיִּתְּתִי מָטָר אֶרְצְכֶם בְּעֵתוֹ", ואם חלילה לא - "וַיַּעַר אֶת הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִהְיֶה מָטָר". הגמרא בראש השנה מספרת שאם נגזרה כמות גשמים לפי מעשיהם ואחר כך חטאו, הגשמים יורדים במדבריות; ואם נגזרו מעט גשמים וחזרו בתשובה, הקב"ה מוריד אותם בדיוק על השדות והכרמים. בחג הסוכות העולם כולו נידון על המים, וכולנו במתח לקראת השנה החדשה.

כיצד לימד אותנו הקדוש ברוך הוא לבקש על המים? הקב"ה אומר לנו: בחג הסוכות, אינני רוצה שתבואו בתעניות, בזעף ובבכיות! כל סדרי התעניות המבוארים במסכת תענית

כלי חדש של עבודה: "כָּל עֲצָמוֹתֵי תַאֲמִנָּה ה' מִי כְמוֹךָ".

בסוכות, התפילה אינה מוגבלת לפה. התפילה מתפשטת אל כל הגוף כולו. אפילו מה שאנו כן מוציאים בפינו, נאמר בצורה של שירה וזמרה. לשירה יש כוח רוחני של תפילה עצומה, אך היא אינה פועלת במתכונת הרגילה של "ובפרישכם כפיכם" ובתחנונים. שירה אינה זקוקה אפילו למילים מפורשות - עצם הניגון, המקצב, הריקוד ותנועת הגוף, הם עצמם אומרים: "הקדוש ברוך הוא!".

מסופר על צדיקים שמעשיהם והנהגתם היו כה מזוככים, עד שהתבוננות בכל תנועה בגופם לימדה הלכות פסוקות מ'שולחן ערוך', ממש כפי שתלמידי התנאים והאמוראים למדו מכל רמז ותנועה של רבותיהם. כשהגוף כולו קדוש, הגוף עצמו מספר את הסיפור.

זהו סוד הישיבה בסוכה: כל גופו של האדם נכנס לתוך "צילא דמהימנותא" (צל האמונה). כשאדם עומד בתפילה רגילה, כוונתו לעמוד לפני השכינה; אבל בסוכה - כל הגוף שרוי לפני השכינה בכל רגע! אוכלים בפני השכינה, ישנים בפני השכינה, שרויים כבנים המסובים על שולחנו של מקום.

וכשנמצאים בהיכל המלך, בהיכל שבו נאמר "הוֹד וְהָדָר לִפְנֵי עַז וְיִחְדָּהּ בְּמִקְוָמוֹ", אין מקום לבקשות של קבצנים העומדים בפתח. בהיכל המלך עומדים בשירה, בזמרה, בעונג ובשמחה.

ניגון שבוע את מסכי הנפש

כדי להמחיש את עוצמתו המופלאה של כוח הניגון והשירה, ראוי להביא מעשה מופלא שהתרחש בבית החולים 'רמב"ם' בחיפה:

שני אברכים שנשותיהם שהו במחלקת היולדות בליל שבת, מצאו את עצמם יושבים יחד מחוץ למחלקה. כפי שיהודים נוהגים בליל שבת, הם החלו לשיר זמירות שבת בערגה, "י-ה ריבון עלם", "י-ה אכסוף נועם שבת".

לפתע ניגש אליהם יהודי שאינו שומר מצוות, ואמר להם בהתרגשות: "אחי מאושפז כאן במחלקה האונקולוגית במצב סופני, מורדם ומונשם ואינו מגיב לכלום. האם תסכימו לבוא ולשיר ליד מיטתו?".

האברכים נכנסו לחדר, ראו את החולה השוכב מחוסר הכרה לחלוטין, והחלו לשיר שירי שבת

אם נתבונן לרגע בחג הסוכות בעיניים של חוזר בתשובה אולי זהו החג התמוה והמפתיע ביותר.

נתאר לעצמנו אדם עשיר כקרח, שקם בבוקר, עוזב את אחוזת הפאר והווילה המפוארת שלו, ויוצא לגור בתוך בקתה רעועה תחת כיפת השמיים. לא די בכך, פתאום הוא נוטל ענפי עצים, תערובות צמחים, זרעים ונבטים, ומתחיל לנענע אותם. ואם נחזור בזמן לימי בית המקדש - המחזה היה פלאי שבעתיים: אנשים כמעט ולא עצמו עין שבוע שלם. כל החג כולו סבב סביב מים: שאיבת מים, ניסוך המים על גבי המזבח, ריקודים ללא הפסקה, שירה בוקעת רקיעים יום ולילה,

זהו הזמן של "הלל שלם" במשך שמונה ימים רצופים, תופעה שאין לה אח ורע בכל לוח השנה. זהו "זמן שמחתנו" כפשוטו וכמשמעו - אם תרצו, ה"פורים" של השנה כולה. ובתפילה אנו מוצאים את שיא המעמד: הלל שלם, הושענות, הקפת המזבח, וחבטת הערבות שהיו עושים בבית המקדש בכל יום ויום.

מה עומד מאחורי כל המערכת הזו? מה פשר העבודה המיוחדת הזו שכולה תנועה, העצים, מים ושירה?

שפת הגוף: "כל עצמותי תאמרנה"

מובא ברא"ש, שאמנם בכדי לצאת ידי חובת ארבעת המינים מן התורה די בהרמתם והגבהתם באוויר. מדוע, אם כן, אנו מנענעים אותם בהלל, מקיפים עימם בהושענות ומרעישים בהם? משום שכתוב: "אֲזַי יִרְנְנוּ עֲצֵי הָיָעַר". הרעש והרשרוש של נענוע הלולב הם קול של שירה ורינון לפני ה'. היות שזהו זמן שמחתנו, הכל צריך לשמוח ולרנן - לא רק האדם עצמו, אלא אפילו עצי היער מרננים עימו יחד.

כדי להבין זאת לעומק, עלינו להתבונן בצורת התפילה שלנו: בדרך כלל, עבודת התפילה מתבצעת דרך כלי הדיבור שבפה: "ה' שְׁפָתַי תִּפְתָּח וְפִי יַגִּיד תְּהִלָּתְךָ", "יְהִי לְרָצוֹן אֲמְרֵי פִי". הפה הוא הכלי הרוחני והקדוש ביותר באדם, וכוחו עצום - כפי שדוד המלך אומר: "שִׁתּוֹ בְּשִׁמְיִם פִּיהֶם וּלְשׁוֹנָם תִּהְלֶךְ בְּאֶרֶץ", ומכאן גם חומרתם העצומה של איסורי לשון הרע ורכילות.

אולם בחג הסוכות מתרחש חידוש נפלא: הקדוש ברוך הוא אומר לנו - כביכול אינני מבקש כעת את הדיבורים הרגילים שלכם, אלא

שייכים להמשך החורף, אם חלילה נעצרו גשמים. אבל בחג עצמו - הדרך לבקש היא דווקא מתוך שובע, שמחה ושלמות של "לא תִּחְסַר לָךְ פֶּה".

הקדוש ברוך הוא מבקש: קחו את ארבעת המינים - צמחים הגדלים על שפעי מים וזקוקים למים - ובמקום לבכות עימם, רננו בהם, נענו אותם בשמחה, הקיפו את המזבח, תרקדו בחצוצרות ובניסיון המים.

כשאנו מסובים כבנים על שולחנו של אבינו ב"צילא דמהימנותא", התפילה אינה תפילת עני מתחנן, אלא תפילה מרוממת של שמחה: "בְּאוֹר לְפָנָיו בְּרִנָּה... בְּאוֹר שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה תִּצְרְתִּיו בְּתִהְלָה". זוהי העוצמה של סוכות: התפילה של "כל עצמותי תאמרנה" מתוך שמחה ודיבור במלך, פועלת בשמיים פי כמה מצעקות ומרירות.

בין ימי הדין לשלוש רגלים: שני המעגלים של סוכות

והנה עולה השאלה: מה היחס בין חג הסוכות לימי הדין של ראש השנה ויום הכיפורים שזה עתה

רעייתו.

עברנו? האם סוכות הוא המשך של הדין, או חג שמחה העומד בפני עצמו?

אם נדייק בלשונות הפסוקים, נגלה שחג הסוכות פועל בשני מעגלים מקבילים:

1. מעגל שלוש הרגלים:

סוכות הוא רגל בפני עצמו לצד פסח ושבועות, חג שבו באים להיראות לפני ה', להודות על העבר שכלל אותנו במדבר ולקבל את ה"קצבה" והפרנסה של השנה החדשה. בנבואת זכריה המובאת בהפטרת החג נאמר שלעתיד לבוא כל אומות העולם יצטרכו לעלות לרגל בסוכות, ומי שלא יעלה - לא יקבל גשם (ועל מצרים תבוא מגפה).

2. מעגל מועדי החודש השביעי:

בפרשת אמור מודגש הביטוי: "בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה". לגבי יום הכפורים וחג הסוכות. ראש השנה, יום הכיפורים וסוכות שזורים יחד כחטיבה אחת של המלכת המלך, כפרה וטהרת העוונות.

מדוע חיבר הקדוש ברוך הוא את שני המעגלים הללו יחד?

המשנה בסוף מסכת קידושין אומרת שבעיקרון אדם היה ראוי להתפרנס בלא צער, אלא ש"הרעותי את מעשי וקיפחתי את פרנסתי". החטאים והעוונות הם היוצרים ריחוק, עצבות

ועיכוב השפע. לפיכך אמר הקב"ה: תחילה נעבור את ראש השנה ויום הכיפורים, נטהר את העוונות, נסיר את ה"הרעותי את מעשי" ונמליך את המלך. וכשמגיעים לסוכות מתוך לב טהור ומחילה גמורה - השמחה יכולה להתפרץ במלוא עוצה! מתוך השמחה הזו של היטהרות וכפרה, אנו מקבלים את שפע הגשמים והפרנסה לשנה כולה.

ומעל כל אלה עולה חג שמיני עצרת, שבו מקריבים פר יחיד כנגד ישראל. אם בסוכות מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות, בשמיני עצרת המלך והמלכה מתייחדים לבדם - "קשה עלי פרידתכם", מעמד שבו הקב"ה מתחייב כביכול לזון ולשמח את עמו כאיש המשמח את

שטר נוסף או ישנה את ההחלטה לטובה.

המשל השני (מנהל המחסן): אדם ששימש כספק מוצרים ראשי לארמון המלוכה כשל בתפקידו, והמלך החליט לפטר. התחנן האיש: "נכון שפשעתי ואינני ראוי להיות ספק ראשי, אך אנא, אל תגרשני מן הארמון! מנה אותי להיות מנהל המחסן. זוהי ירידה בדרגה ובשכר, אך עדיין אלבש בגדי שרד ואהיה מעבדי המלך".

הקדוש ברוך הוא אינו חפץ שאף יהודי יידחה - "לְבַלְתִּי יֵדַח מִמֶּנּוּ נֶדַח". מי שלא הצליח לעמוד ברום המדרגה של ראש השנה ויום הכיפורים כבן וכרואה פני המלך, מקבל הזדמנות בסוכות להיכנס כ"עבד" הנאחז בארמון ועובד את ה' בשמחה. עד הושענא רבה ממתנים לכל אדם שימצא את מקומו בעבודת ה'.

זכורני שהמשגיח בישיבתנו, הגאון רבי יששכר שפיר זצ"ל, היה נושא דרשה קצרה בת שתי דקות במוצאי יום הכיפורים לפני תפילת מעריב, (כדי שהמעריב ב'מוצאי' יהיה כיאה וכיאות, ומסתמא גם בכדי להזהיר את הבחורים היוצאים לבין הזמנים). הוא הביא את דברי מרן ה'חתם סופר' זצ"ל (שחלל בסוכות ונפטר מיד לאחר מכן), שאמר שראש השנה ויום הכיפורים עברו עליו מצוין, אך בהושענא רבה לא עבר כראוי. הרי לנו עד כמה יש להתייחס ברצינות וקדושה לימים הללו ולא לאבד את השגותיהם.

שמחת המלכות: מקול שופר ועד קול ערבה

נקודה זו שמהות מועדי חודש תשרי, מיועדים לשיר לפני ה', קשורה בעומקה גם לעניין תקיעת השופר בראש השנה:

השופר אינו רק כלי שנועד להחריד את הלבבות, אלא הוא בראש ובראשונה כלי שיר של המלכה. כפי שמביא רב נסים גאון, וכפי שמצינו בהמלכת שלמה המלך: "וַיִּתְּקֵנוּ בַשּׁוֹפָר וַיֵּאמְרוּ כָּל הָעָם יְחִי הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה... וְכָל הָעָם מְחַלְלִים בְּחִלְלִים וּשְׂמֵחִים שְׂמִיחָה גְדוֹלָה וַתִּבָּקַע הָאָרֶץ לְקוֹלָם". קול השופר הוא קול של שירת המלכת המלך בשמחה - "בַּיּוֹם הַהוּא יִתְּקַע בַּשּׁוֹפָר גְּדוֹל".

בחודש תשרי אנו שרים, שרים על ידי השופר בראש השנה, שרים בוידוי ועינווי יום הכפורים, שרים בחג הסוכות, על ידי הגוף, ועל ידי עצי היער.

יהי רצון שנזכה לקחת את הלימוד האדיר של ימי הסוכות: לדעת ששיא עבודת השם אינו מתמצה בדיבורי הפה בלבד, אלא בתנועת החיים כולה - שכל עצמותינו ירננו לפניו, שהגוף כולו יהיה כלי קודש בהיכל המלך, ומתוך שמחת המצווה הטהורה נזכה לשפע מים, חיים וברכה לשנה טובה ומבורכת.

סוד "מסירת הפתקים"

מתוך כך נבין את עניינו המיוחד של יום הושענא רבה וסוד "מסירת הפתקים":

במקורו, יום השביעי של ערבה היה שיא השמחה - שבע הקפות של שמחה אדירה סביב המזבח וקריאת "יופי לך מזבח". המקובלים הדגישו בו את עניין גמר הדין ואמירת משמר ותהילים ברעדה, כדי שהשמחה לא תגלוש להוללות שתעורר קטרוג; אך אצל הגר"א מוויילנא ראו ביום זה שמחה עצומה, כיאה ליום של שירה והקפות.

מהי אותה "מסירת פתקים" אחרונה של הושענא רבה?

המשל הראשון (מתוך הזוהר הקדוש): מעשה בבעל הבית ששכר פועלים לבנות בניין במקום מרוחק, והודיע להם ששכרם ישולם בסיום הפרויקט. בגמר המלאכה ערך להם מסיבת פרידה, נפרד מכל אחד בברכה והעניק לו מעטפה עם שכרו וצידה לדרך. הושענא רבה הוא יום הפרידה מימי הדין של תשרי. עד הרגע שבו נמסרת המעטפה ליד, עדיין קיימת האפשרות שבעל הבית יוסיף

אליבא דהילכתא - הרב חזקיה פורטמן

בחג הסוכות נידונים על המים

שגמר הדין הוא ביום השביעי של חג הסוכות דהיינו הושענא רבא [וכעין דברי הטו"א], ולא נגמר הדין ביו"ט הראשון של החג. וע"ע בביאור הגר"א (שם ס"ק א') שכתב שלפי מאי דקיי"ל (רמב"ם הל' תמידין ומוספין פ"י ה"ו) כתנא קמא שניסוך המים אינו אלא שבעה ימים ואין שמיני עצרת בכלל (סוכה מ"ז ע"א), נמצא שגמר הדין הוא דוקא בהושענא רבא ולא בשמיני עצרת. וכן מצינו בדברי הרוקח [סי' רכ"א] ובראבי"ה [סי' תקנ"ו] ובתניא רבתי [סי' פ"ז], ומדבריהם משמע שהדין נמשך במשך כל שבעת הימים, ודלא כטורי אבן שנקט שרק ביו"ט הראשון הושענא רבא.

המורס מכל הנ"ל, ומנהג העולם

העולה מן המתבאר שיש ד' שיטות בענין זמן הדין בחג הפסח ובחג הסוכות: א) לדעת הערוך לנר והגר"פ פערלא עפ"י ראייה מן הירושלמי, יום הדין בפסח ובסוכות מתחיל ונגמר הכל ביו"ט הראשון, ולדרך זו נראה שהדין נעשה ביום ט"ו ולא בלילה, בדומה לראש השנה שהדין מתחיל ביום ונגמר בג' השעות הראשונות. ב) לדעת הטורי אבן, תחילת דין היא ביו"ט הראשון, ואילו גמר הדין הוא ביום השביעי של פסח או בהושענא רבא בסוכות, אך לא בימים שבינתיים. ג) מדברי הרוקח והטור ועוד מבואר שהדין נמשך במשך כל שבעת ימי החג [ולא בשמיני העצרת]. ד) ומדברי רש"י משמע שיום הדין על המים נמשך שמונה ימים שלמים [דהיינו כולל שמיני עצרת], וכן מפורש בתשובה המיוחסת לרי"ף [מובא בגליוני הש"ס לר"י ענגל].

למעשה, לפי המשנה היה ראוי לכל אחד ואחד להתפלל ולהתחנן בכל ג' רגלים באופן מיוחד עבור הגשמים ועבור התבואה ועבור הפירות, כל אחד ביום הדין שלו, אך בפועל אין נוהגים כן מלבד בהושענא רבא, וצ"ל שהגשמים יותר חיוניים לאדם, ולכן בשאר הרגלים סומכים על הראשונים [הרמב"ן בדרשתו לראש השנה והריטב"א בר"ה שם] עפ"י ירושלמי מפורש ועוד ראיות בדעת רב שחולק על המשנה, וסובר שהכל נידון ונגזר בראש השנה, כולל על התבואה ועל הפירות ועל הגשמים, ולדינא לא קיי"ל כמשנה, ולכן אין צורך להתפלל במיוחד בימי הרגלים על ענינים אלו.

אמנם, שאעפ"י שמעיקר הדין יש לתפוס שאין חיוב מיוחד להתפלל על התבואה ועל הפירות ועל הגשמים בג' הרגלים, מ"מ כמה מגדולי הראשונים סתמו ותפסו כמשנה, וכן דעת הטור והשו"ע בסי' תרס"ד, ולכן נראה שמנהג העולם להחמיר יותר לענין הגשמים שהם יותר חיוניים לאדם.

היה לו לתנא לפרש באיזה יום מתקיים הדין. ועוד הוסיף הטו"א שאין לומר שהדין נמשך במשך כל שבעת ימי החג, שמקצת אנשים נידונים ביום ואחרים ביום אחר, דא"כ עדיין יקשה כיצד מביאים העומר ביום הב' של חג הפסח כאשר מקצת אנשים כבר נידונו ביום הראשון. ועוד העיר הטו"א שתמוה קצת לומר שהדין של בני אדם בראש השנה אינו נמשך אלא יום אחד בלבד, ואילו דין התבואה נמשך שבעה ימים שלמים.

ולכן העלה הטורי אבן שנראה לו ש"תחילת דין" בתבואה היא רק ביו"ט הראשון של פסח, ו"גמר הדין" הוא רק ביום האחרון של חג הפסח, ואילו הימים שבינתיים אין בהם דין כלל, בדומה קצת ליום הדין לבני אדם, שתחילת הדין הוא בראש השנה, וגזר הדין הוא ביום הכיפורים, ולכן שפיר מביאים את העומר ביום הב' רק עבור גזר הדין שיחול בקרוב ביום השביעי של פסח, ואין חשש כלל מה שמביאים עומר זה כחמשה ימים לפני גמר הדין, משום שהם ימים מועטים לפני שביעי של פסח, וה"ה לענין חג הסוכות, שתחילת הדין היא ביו"ט הראשון, וגמר הדין הוא ביו"ט אחרון, ע"כ דברי רבינו הטורי אבן [וע"ע בערוך לנר שהשיג על דברי הטורי אבן, והעלה שעיקר הדין בכל הרגלים אינו אלא ביום טוב הראשון בלבד, וכן העלה הגר"פ פערלא בהגהותיו על הטו"א עפ"י ירושלמי מפורש ר"ה פ"א ה"ג להכריע ספיקו, ולענ"ד יש לדחות ראייתו, ואכמ"ל].

הכרעת הספק הנ"ל עפ"י מדברי הראשונים ז"ל

ויש להביא את דבריהם המפורשים של הראשונים ז"ל. כתב רש"י ביומא (כ"א ע"ב ד"ה מוצאי יום, ציין לדבריו בגליוני הש"ס לר"י ענגל ר"ה שם): "מוצאי יום טוב האחרון של חג, שמא תמול נתחתם גזר דינם על גשמי שנה, כדתנן, בחג נידונים על המים", ודייק הרש"ש (שם) שמוכח מדברי רש"י שחתמת גמר הדין על המים היא בשמיני עצרת, שהרי רש"י מיירי במוצאי יו"ט האחרון דהיינו לאחר שמיני עצרת, וא"כ מבואר ש"אתמול" היינו שמיני עצרת, וגם אם נדחק שכוונת רש"י להושענא רבא ולא לשמיני עצרת, עכ"פ מבואר בדבריו שלא נגמר הדין ביו"ט הראשון, אלא לכל הפחות נמשך כל שבעת ימי חג הסוכות.

והטור (או"ח סי' תרס"ד) כתב: "הושענא רבא נוהגין שמרבין מזמורים כמו ביום טוב, ואומר קדושה רבה במוסף, ומרבים קצת בנרות כמו ביום הכיפורים, לפי שבחג נדונים על המים והכל הולך אחר החתום, וכל חיי אדם תלוין במים", עכ"ל, וכן העתיק דבריו השו"ע (שם ס"א), ומבואר

חג הסוכות – יום הדין על המים

שינוי במשנה (ר"ה ט"ז ע"א): "בארבעה פרקים העולם נידון. בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה - כל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון וכו', ובחג [הסוכות] נידונין על המים" [ו"המים" הכוונה לגשמים].

הלא נידון כבר בראש השנה?

כבר הקשו הראשונים ז"ל, מהי המשמעות המעשית של ג' ראשי שנים אלו, הלא אם בראש השנה נידונים בני האדם, הרי האדם נידון לכאורה על כל מאורעותיו ועניניו, שהם כוללים גם את תבואתו ואת פירותיו ואת הגשמים, וא"כ מה חוזרים ונידונים בג' רגלים שלא נגמרו דיניהם כבר בראש השנה?

דרכו של הרמב"ם

מצינו כמה דרכים בראשונים ז"ל בענין זה [ע' בר"ן בר"ה שם, וברמב"ן בדרשתו לראש השנה שכבר עמדו על כך, ואכמ"ל], ונביא שיטה פחות ידועה, שהיא שיטת הרמב"ם בפירוש המשניות שם, שכתב לגבי הדין בראש השנה: "מחשבים עם בני אדם ודנים אותם לבריות ומחלה ומות וחיים וזולת זה משאר מצבי האדם". ומשמע מדבריו שהדין בראש השנה אינו אלא על "מצבי האדם" בלבד, כמו חיותו או בריאותו וכדומה, אך לא על שאר עניניו ופרטיו של האדם, ולכן אין שום קושי במה שהתבואה והפירות והגשמים נקבעים בג' הרגלים. וכן משמע מדברי המאירי (ר"ה שם), לאחר שהביא מה שנידונים בפסח על התבואה, כתב על ראש השנה: "בראש השנה נידונים על גופם בחייהם ובמיתתם בעונג ובצער בריוח ובהפסד".

באיזה יום מתקיים יום הדין?

הנה לא נתפרש להדיא בגמ' ובראשונים ז"ל מתי בימי חג הסוכות או בימי חג הפסח מתקיים הדין, האם רק בתחילתם או עד בסופם או במשך כל ימות החג. הראשון שעמד על כך הוא הטורי אבן (שם), ובתחלה כתב שאין לומר שבחג הפסח, הדין מתקיים רק ביו"ט הראשון, שהרי מפורש בבבליא שמתקיים את העומר כדי לרצות על התבואה שתתברך, והרי קרבן העומר קרב בט"ז בניסן [שהוא היום השני של חג הפסח, ביום הראשון של חולו של מועד], ואין מקום לרצות לאחר גמר הדין.

וחזר והוסיף הטו"א מצד שני, שאין לומר שיום הדין המתקיים בחג הפסח באופן שונה משאר הרגלים, שבפסח הדין מתקיים בכל ימות החג, ואילו בחג הסוכות מתקיים רק ביו"ט הראשון, שא"כ לא היה לו לתנא לסתום בכולם, שמשמע ששווים הם באורכו של הדין, אלא

החתן שמבקש

לו שִׁכְחוּ לְהֵבִיאַ. הוּא יֵשֵׁב מוֹל הַצִּלְחַת הַמַּהֲבִילָה חֹסֵר אוֹנִים, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לִטְעוֹם אֶפִּילוּ טִיפָה אַחַת. הַבֵּיט בּוֹ הַרְבֵּי רַבִּי אֱלִימֶלֶךְ בְּעֵינָיו הַטְּהוֹרוֹת וְאָמַר לוֹ בְּחִיּוֹן שֶׁל קוֹדֶשׁ: "נִפְתָּלִי! אֶפִּילוּ עַל כֶּף פְּשׁוּטָה שֶׁל מָרָק - צָרִיךְ לִבְקֹשׁ מֵאֲבָא שְׁבֻשְׁמִים!"

המפתח הסודי לכל

אם כן, לְמַדְנוּ שֶׁבָּיִת מְסוּגָל שׁוֹפְכִים דְּמָעוֹת עַל פְּרִנְסָה, וְלְמַדְנוּ שֶׁצָּרִיךְ לִבְקֹשׁ מֵאֲבָא שְׁבֻשְׁמִים עַל כֶּל פֶּרֶט קֶטָן, אֶפִּילוּ עַל כֶּף.

אָבֵל כָּאֵן מֵגִיעַ הַמִּפְתָּח הָרָאשִׁי שֶׁאֵתוֹ זֹכִים לִקְבֹּל אֶת הַכֹּל! בְּשִׁבִּיל מָה בְּכָל יְהוּדֵי צָרִיךְ כֶּסֶף, אוֹכֵל וְצִלְחַת מָרָק עִם כֶּסֶף? תִּקְשִׁיבוּ לְסִיפּוֹר מִתּוֹךְ הַיִּכַּל יְשִׁיבַת מִיר בְּאַרְצוֹת הַבְּרִית, אֲצֵל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה הַגָּאון רַבִּי שְׁמוּאֵל בִּירְנֹבִים זצ"ל. עוֹל הַחֲזָקָה הַיְּשִׁיבָה וְהַתְּלָמִידִים הָיָה כְּבֵד מְשׁוֹא, וְהַקּוֹפָה הַיִּיטָה רִיקָה לְחִלּוּטִין. אֵךְ אֲצֵל רַבִּי שְׁמוּאֵל רָאוּ פֶלֶא שְׁאִין כְּדוּגְמָתוֹ: בְּכָל פַּעַם שֶׁהָיָה חֹסֵר כֶּסֶף, הָיוּ נְגִידִים עֲשִׂירִים מְגִיעִים מְעַצְמָם, דּוֹפְקִים עַל דְּלֶת חֲדָרוֹ שֶׁל רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה וּמִנִּיחִים צ'קִים שְׁמִנִּים בְּלִי שְׂאִישׁ פָּנָה אֲלֵיהֶם כָּלִי!

פַּעַם שֶׁאָלוּ אוֹתוֹ הַתְּלָמִידִים בְּפִלִּיָּה: "רֹאשׁ הַיְּשִׁיבָה, אֵיךְ זֶה יִתְכַּן! מֵאִיפָה הָעֲשִׂירִים יוֹדְעִים בְּדִיוֹק מִתִּי חֹסֵר כֶּסֶף לִישִׁיבָה?"

עָנָה לָהֶם רַבִּי שְׁמוּאֵל בְּמִתְקַן שְׁפָתָיו: "כִּשְׁחֹסֵר כֶּסֶף לִישִׁיבָה, אֲנִי יוֹדֵעַ שְׁאֵם אֲצַא נֶעֱתַל לְאֶסּוֹף תְּרוּמוֹת - אֲתַבְטֵל מִלִּמּוּד הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה! לָכֵן אֲנִי פּוֹנֶה אֵל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּמִבְקֵשׁ: 'רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם! תֵּן לִי חֶשֶׁק בּוֹעֵר בַּתּוֹרָה! תֵּן לִי כּוֹחַ לְלַמֹּד בְּרָצִיפוֹת וּבְמִתְקִיאוֹת!' וְכִשְׁחֹסֵר בְּרוּךְ הוּא רּוֹאֶה שְׂאִין לֹמֵד עִם כֶּסֶף חֶשֶׁק וְאֵשׁ, הוּא לֹא רּוֹצֵה שֶׁיִּפְרִיעוּ לִי, וְלָכֵן הוּא בְּעֶצְמוֹ שׁוֹלֵחַ אֶת הָעֲשִׂירִים עִם הַכֶּסֶף עַד לִפְתָּח דְּלֶתִי!"

זה בכלל לא הסיפור

אז ילדים יקרים! עכשיו הכח שלנו לא פחות מחתן! חג הסוכות זה החופה הגדולה שלנו עם הקדוש ברוך הוא! הוא מכניס אותנו בצל פנפי השכינה, וזה הזמן המסוגל ביותר שבו העולם פולו נידון על המים ועל הפרנסה.

זה הזמן לבקש מאבא שבשמים על הכל - לדעת שאפילו כף של מרק תלויה רק בו, להתפלל מעומק הלב על שנת שובע ופרנסה טובה לכל בית ישראל, ומעל הכל - להחזיק בפתח הראשי - לבקש מעומק הלב: "טאטע זיסער! תן לנו חשק בתורה! תן לנו אהבה ומתיקות בלימוד!"

כי כשאבא שבשמים רואה שכל רצוננו הוא רק לעסוק בתורתו, הוא כבר ידאג להשפיע עלינו ברכה, שפע ופרנסה לכל השנה כולה!

ועל הפיס הריק. מיד הוציא הרבי כסף מפסו, נתן לו עבור פרטיס רכבת מהיר, ואמר לו דיבורים שגנחתו לעד:

"דע לה! יום החופה הוא יום קדוש ומסוגל שבו כל שערי שמיים פתוחים לרוחה. ומכיוון שביום כזה עילאי עמדת ופכת דמעות ורחחות של תפילה מעומק הלב על כסף ופרנסה - הרי שהתפילה שלך בקעה רקיעים, ולעולם לא יחסר לך כסף ופרנסה כל ימי חייך!"

וברכת הצדיק התקיימה במלואה: אותו בחור הפך ברבות השנים לגדול המפורסם הרה"ח ר' שמואל רוזנברג, שזכה לעושר מופלג ותרם מהונו את הבניינים האדירים של ישיבת צאנז ומסדותיה בקרית צאנז בנתניה!

אפילו על כף של מרק

את זה אומרים לכל חתן - שיזכור לבקש על הכל... שיידע לבקש ביום הזה לא רק על 'פרנסה' או על עוד איזה צורך חשוב, צריך תפילה על ה-כף-ל, ממשי עד לפרט הכי קטן של חיי היום-יום!

מה זה על 'הכל'? תקשיבו מה שסיפר הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זיע"א, שפאשר למד פנער צעיר בשיבתו של הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, היה יושב בכל יום בצ'הריים לפני האוכל, עוצם את עיניו ומתפלל: "רבונו של עולם, תן לי אוכל לסעוד את נפשי".

יום אחד חלפה מחשבה בראשו של רבי נפתלי: 'למה אני צריך להתפלל בכל יום על האוכל? הרי הטבח נכנס ממילא עם סיר ענק, מחלקים לכל הבחורים מנות, האוכל מוגש לפי הסדר, אז בשביל מה לבקש? היום לא אתפלל!'

באותו יום נכנס השמש עם סיר מהביל, ומזג לכולם צלחות מרק חמות ועשירות. רבי נפתלי קיבל גם הוא קערת מרק ריחנית ומפתה. פולם סביבו כבר החלו לאכול, אך פשהושיט רבי נפתלי את ידו - הוא נדהם לגלות: אין לו כף! לכל התלמידים חילקו פפות, ורק

ילדים יקרים, חג שמח, כולנו יושבים כאן תחת פנפי השכינה בסכה הקדושה.

אתם יודעים מה זה אומר? שהסוכה זה לא רק מבנה של קרשים ובידים. רבותינו הקדושים מגלים לנו שחג הסוכות הוא יום החופה של עם ישראל והקדוש ברוך הוא! תחת צילא דמהימנותא - צל האמונה של הסוכה - הקדוש ברוך הוא מחבק אותנו באהבה אין קץ, מכניס אותנו אל תוך הבית הפנימי שלו, ופורש מעלינו חופת שלום ורחמים.

וביום של חופה, ילדים אהובים, השמים פתוחים לרוחה. הטאטע שבשמים מביט בעיניים אהובות ושואל: "בני הקר, מה תבקש ממני תחת החופה?"

רכבת של פספוס

כדי להבין מה מבקשים, איך מבקשים, ומהו הסוד של כל השפע והפרנסה שיורדים לעולם בחג הסוכות

אני רוצה לספר לכם סיפור אמיתי על חתן ביום החופה ש...

בנה הרבה בנינים. אתם יכולים לראות את החתן ר' שמואל לבוש בבגדי חג עומד על הרציף בתחנת רכבת בעיר המחוז פשרבוב קיטור חולפות ביעף, על פניו, הוא נראה אובד עצות.

היום הוא היום הגדול ביותר בחייו - יום חופתו! הוא יצא בבוקר השכם לישוע אל העיירה שבה מתקיים החופה בשעה טובה. אך מרוב התרגשות וקבלול, הוא עלה בטעות על הרכבת הלא נכונה, ונסע אתה שעות רבות בכיוון ההפוך!

כך הוא מצא את עצמו בתחנה שוממת וזרה לחלוטין, שעות ספורות לפני החופה. אך הערה הגדולה ביותר הייתה - שבכיסו לא הייתה אפילו פרוטה אחת שחוקה כדי לקנות פרטיס נסיעה חזרה! הוא עמד בודד בתחנת רכבת נידחת ושוממת, במרחק של מאות קילומטרים ממקום החופה. איש לא הפיר אותו, איש לא ידע היכן החתן, והנורא מכל - בכיסו לא הייתה אפילו פרוטה שחוקה אחת לקנות פרטיס נסיעה חזרה.

החתן הצעיר נשבר. הוא נשען על קיר התחנה, טמן את פניו בין שתי ידי, ופרץ בבכי מר ומרטיט. הוא לא בכה סתם כן, אלא שפך את כל לבו השבור בתפילה מעומק הנשמה: "טאטע! אין לי כסף! אין לי איך להגיע לחופה שלי! תעזור לי!"

דמעות של חתן

באותם רגעים עבר במקום האדמו"ר הקדוש מוויז'ניץ זיע"א. הרבי שמע את הבכי, נגש אל החתן, הניח יד חמה על כתפו ושאל: "למה אתה בוכה כל כך, חתן יקר?"

החתן סיפר בבכי על הטעות, על החופה שמתקרבת